

ความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

AUDIT RISK AND EARNINGS MANAGEMENT OF COMPANIES LISTED ON THE MARKET FOR ALTERNATIVE INVESTMENT (MAI)

Received: 19 May, 2022

Revised: 12 September, 2022

Accepted: 12 September, 2022

อรณัชชา อุไรเวช*

Onnatcha Uraived*

เปรมารัช วิลาลัย**

Premarat Vilalai**

อริสรา ธาเนียรานนท์***

Arisara Thaneerananon***

* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

* Master student, Masters of Accounting Program, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

* Email: onnatcha.ur@gmail.com

** ปริญญาเอก ผู้อำนวยการ DPU X สายงานวิชาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** Ph.D., Director of DPU X Institute of Lifelong Learning, Dhurakij Pundit University

** Email: premarat.vil@dpu.ac.th

*** ผู้อำนวยการหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

*** Ph.D., Director of Masters of Accounting Program, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University

*** Email: arisara.tha@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เนื่องจากในปัจจุบันบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เป็นบริษัทขนาดเล็กถึงขนาดกลางที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่สูงขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงในการสอบบัญชีและการจัดการกำไร 2) เพื่อศึกษาความเสี่ยงในการสอบบัญชีที่มีผลต่อการจัดการกำไร อีกทั้งสถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์สถิติการถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง รวมทั้งหากมีการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง และขนาดของบริษัทที่เพิ่มขึ้นทำให้มีการตรวจสอบ ข้อมูลทางการเงินมากขึ้นจึงส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง หากแต่ค่าตอบแทนของผู้สอบ บัญชีเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น รวมทั้งอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้นเช่นกัน เนื่องจากข้อมูลทางการเงินมีแนวโน้มที่แสดง ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์ รวมไม่มีผลต่อการจัดการกำไร

คำสำคัญ: ความเสี่ยงในการสอบบัญชี การจัดการกำไร ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

Abstract

This research is a study of audit risks and earnings management of the company listed on the Market for Alternative Investment (MAI). Companies currently listed on the stock exchange MAI are small to medium sized companies with higher growth prospects. This research aims to 1) study and analyze audit risks and earnings management; 2) to study the risks in the audit affecting earnings management. Moreover, the statistics used in the analysis were the descriptive statistics analysis and the multiple regression statistical analysis.

The results showed that an increase in the unqualified opinion of the auditor will result in lower earnings management. Moreover, if there is an increase in the use of large audit firms, it will result in lower earnings management. Increasing company size allows for more scrutiny of financial data, thereby reducing

earnings management. However, the increase in the auditor's remuneration will result in increased earnings management. As well as an increase in the return on total assets will result in an increase in earnings management as well. This is because financial information is more likely to show material misstatements. However, the total debt to total assets ratio does not affect earnings management.

Keywords: Audit Risk, Earnings Management, The Market for Alternative Investment (MAI)

บทนำ

ปัจจุบันงบการเงินมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินในกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารจึงพยายามที่จะจัดการกำไร บริหารกำไร หรือตกแต่งกำไรโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการตามแนวคิดของ Schipper (1989) ได้กล่าวถึง การจัดการกำไรเป็นการแทรกแซงการจัดทำและนำเสนองบการเงินที่เปิดเผยให้แก่สาธารณชน ภายใต้ขอบเขตของมาตรฐานรายงานทางการเงินที่กำหนดและปรับปรุงโดยสภาวิชาชีพบัญชี เพื่อแสดงกำไรของบริษัทเป็นไปตามทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะปกปิดผลกำไรที่แท้จริงของบริษัท

ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (Market for Alternative Investment: MAI) หมายถึง ตลาดหลักทรัพย์แห่งที่ 2 ของประเทศไทย ซึ่งจะเป็แหล่งระดมทุนบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็ก และเพื่อเพิ่มจำนวนบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ อีกทั้งยังเป็นบริษัทที่มีการเติบโตสูง และมีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่ดีในอนาคต (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565) ดังนั้น บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้กำหนดไว้ ทำให้บริษัทจะต้องมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการรายงานข้อมูลทางการเงินที่น่าเชื่อถือเป็นไปตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นในการลงทุน ซึ่งจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินผู้มีส่วนได้เสีย นักลงทุน และสาธารณชน

ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอเป็นตลาดที่พบบริษัทครบครันจำนวนมากซึ่งอาจจะมีผลต่อความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ รวมทั้งความเสี่ยงในการสอบบัญชีด้วย จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในส่วน of ความเสี่ยงในการสอบบัญชี ด้านการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี สามารถบ่งบอกถึงคุณภาพกำไรของแต่ละบริษัทที่มีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรได้ (จรัสรัตน์ บทเรศ, เอื้อบุญ เอกะสิงห์, และ นฤนาถ ศรภักยานิช, 2561)

และด้านค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชี ที่มีการวิจัยพบว่า ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีจะสูงขึ้นเมื่อมีการประเมินระดับความมีนัยสำคัญของการเงินมากขึ้น เนื่องจากต้องเพิ่มชั่วโมงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีที่มากขึ้น เพื่อให้คุณภาพงานสอบบัญชีสามารถให้ความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ (ยุวดี วงศ์แว่นน้อย, และ จิตาภรณ์ ลินจรรณศักดิ์, 2563) ในส่วนด้านขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสำนักงานสอบบัญชีและการจัดการกำไร เนื่องจากการตรวจสอบบัญชีโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีทรัพยากรที่สามารถช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานตรวจสอบได้มีประสิทธิภาพมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (ณัฐนิชา พุเพื่องสมบัติ, 2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เพื่อศึกษาด้านการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี ด้านค่าตอบแทนผู้สอบบัญชี และด้านขนาดของสำนักงานสอบบัญชี ว่ามีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างทางบัญชีในดุลยพินิจของผู้บริหาร (Accrual Earnings Management: AEM) อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงในการสอบบัญชีและการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ
2. เพื่อศึกษาความเสี่ยงในการสอบบัญชีที่มีผลต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการกำไร

การจัดการกำไร หรือ Earnings management โดย Schipper (1989) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า การจัดการกำไรเป็นการแทรกแซงกระบวนการจัดทำและนำเสนอการเงินที่เปิดเผยให้แก่บุคคลภายนอกด้วยความจงใจของผู้บริหาร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะปกปิดกำไรที่แท้จริงของบริษัท สอดคล้องกับ Healy and Wahlen (1999) ที่นิยามว่า การจัดการกำไรที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารในการจัดทำและนำเสนอการเงินรวมทั้งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการจัดทำและนำเสนอการเงิน โดยการเลือกใช้นโยบายทางการเงินเพื่อบิดเบือนข้อมูล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัทต่อผู้มีส่วนได้เสีย หรือเพื่อผลประโยชน์จากสัญญาการเงินต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่กับมูลค่าทางบัญชี

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบจำลอง Kasznik (1999) จากงานวิจัยของ Kasznik ที่ได้นำแบบจำลอง The Modified Jones มาพัฒนาต่อโดยเพิ่มตัวแปรข้อมูลที่เกี่ยวข้องคือ การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน เนื่องจาก รายการกระแสเงินสด

จากการดำเนินงาน เป็นรายการคงค้างทางบัญชีปกติที่เกิดจากการทำงานของบริษัท ซึ่งไม่ได้ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร (เปรมารักษ์ วิลาสัย, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, และศิริเดช คำสุพรหม, 2563)

การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี

จากการทบทวนงานวิจัยของ จูรีรัตน์ บทเรศ และคณะ (2561) พบว่า ผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปเพิ่มมากขึ้นเมื่อกิจการมีคุณภาพกำไรต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญัญญ์ ปิยะวิบูลย์ (2558) พบว่า การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่เพิ่มวรรคเน้นเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพกำไร เมื่อวัดมูลค่าคุณภาพกำไรตามแบบจำลอง The Modified Jones แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับคุณภาพกำไร เมื่อวัดคุณภาพกำไรตามแบบจำลอง Extended Modified Jones สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะณัฐ ฤนพุทธม (2561) พบว่า ผลกระทบของคุณภาพการสอบบัญชีด้านการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกำไรที่วัดค่าจากแบบจำลอง The Modified Jones และยืนยันด้วยแบบจำลอง Extended Modified Jones รวมทั้ง งานวิจัยของ พรชัย กัณฑ์สุข (2560) พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชีประเภทของความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับค่าการตอบสนองต่อกำไร ทั้งนี้ งานวิจัยของ พรสุดา หวังประเสริฐกุล (2561) พบว่า ผู้สอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาการออกรายงานผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้นในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อใช้ในการตรวจสอบถึงความผิดปกติของงบการเงิน ส่งผลให้ระยะเวลาในการออกรายงานผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้นตามด้วยเช่นกัน

คำตอบแทนของผู้สอบบัญชี

จากการทบทวน งานวิจัยงานวิจัยของ ยุวดี วงศ์แว่นน้อย, และจิตาภรณ์ ลินจรรย์ศักดิ์ (2563) พบว่า คำตอบแทนของผู้สอบบัญชีจะสูงขึ้นเมื่อมีการประเมินระดับความมียุทธศาสตร์ของงบการเงินมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bryan and Mason (2016) พบว่า คำตอบแทนผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเมื่อมีการซื้อหุ้นคืนเนื่องจากการทำให้บริษัทมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการประเมินความเสี่ยงของผู้สอบบัญชี และงานวิจัยของ Muzatko and Teclezion (2016) พบว่า คำตอบแทนของผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเมื่อการจัดการกำไรสูงขึ้น หากแต่งานวิจัยของ ปิยะณัฐ ฤนพุทธม (2561) พบว่า คำตอบแทนของผู้สอบบัญชีที่เพิ่มขึ้นมีผลทำให้การบริหารกำไรลดลง ทั้งนี้ งานวิจัยของ ศศิประภา สมัครเขตการพล (2562) พบว่า คำตอบแทนของผู้สอบบัญชีไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนเป็นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย กัณฑ์สุข (2560) พบว่า คำตอบแทนของผู้สอบบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองต่อข้อมูลกำไร

ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี

จากการทบทวนงานวิจัยของ ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ (2559) พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่สูงกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณณพัชญ์ ภิรพงศ์สรรค์, และศิลปพร ศรีจันเพชร (2563) พบว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่สามารถสะท้อนคุณภาพของงานตรวจสอบบัญชีได้ดีกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก ทำให้สามารถจำกัดการจัดการกำไรได้เป็นอย่างดี รวมทั้งงานวิจัยของ พรสุดา หวังประเสริฐกุล (2561) พบว่า ความเชี่ยวชาญของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ส่งผลให้ผู้สอบบัญชีใช้เวลาในการตรวจสอบและออกรายงานผู้สอบบัญชีน้อยกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก อีกทั้งงานวิจัยของ จุริรัตน์ บทเรศ และคณะ (2561) พบว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีแนวโน้มค่อนข้างสูงที่จะแสดงความเห็นต่อการเงินแบบเปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชัย กัณฑ์สุข (2560) พบว่า คุณภาพกำไรที่ผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่นักลงทุนจะให้ความเชื่อมั่นต่อคุณภาพกำไร เพื่อใช้ในการพยากรณ์กำไรและผลตอบแทนในอนาคตมากกว่าสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก หากแต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะณัฐ ฤณพุดม (2561) พบว่า ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกำไร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาณัฐ ปิยะวิบูลย์ (2558) พบว่า การตรวจสอบงบการเงินโดยสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของคุณภาพกำไร และงานวิจัยของ ศศิประภา สมัครเขตการพล (2562) พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชีจากการตรวจสอบของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็กล้วนไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรของบริษัทเสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ทำให้ผู้วิจัยพัฒนาสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

H_1 : การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีมีผลต่อการจัดการกำไร

H_2 : ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีมีผลต่อการจัดการกำไร

H_3 : ขนาดของสำนักงานสอบบัญชีมีผลต่อการจัดการกำไร

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาตัวแปรควบคุมที่อาจมีผลต่อการจัดการกำไร ได้แก่ ขนาดของบริษัท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม ตามการวิจัยของ ชฎาณัฐ ปิยะวิบูลย์ (2558), ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ (2559), ปณณพัชญ์ ภิรพงศ์สรรค์ และศิลปพร ศรีจันเพชร (2563), ปิยะณัฐ ฤณพุดม, ภัทรภร กนิพันธ์, และสัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์ (2562), พรชัย กัณฑ์สุข (2560), พรสุดา หวังประเสริฐกุล (2561), ศศิประภา สมัครเขตการพล (2562) และ Asim and Ismail (2019)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ ยกเว้น กลุ่มอุตสาหกรรมทางการเงินเนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมนี้มีรูปแบบงบการเงินที่ไม่เหมือนกับกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นอาจทำให้ข้อมูลที่เก็บได้ไม่สอดคล้องกับงบการเงินกลุ่มธุรกิจอื่น และยกเว้น บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน ในระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2563 ระยะเวลาจำนวนทั้งสิ้น 3 ปี ตามรอบระยะเวลาบัญชี โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยออนไลน์ (SETSMART: SET Market Analysis and Reporting Tool) แบบ 56-1 แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี แบบ 56-2 รายงานประจำปี (Annual Report) ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 437 ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนข้อมูลกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ

ข้อมูลตามตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ	2561	2562	2563	รวม
บริษัทที่จดทะเบียนหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ	176	183	194	553
หัก ธุรกิจการเงิน	(10)	(11)	(10)	(31)
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	(20)	(27)	(38)	(85)
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด	146	145	146	437

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรควบคุม ที่มีผลต่อ

การจัดการกำไร ในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบจำลอง Kasznik (1999) จากงานวิจัยของ Kasznik เพื่อศึกษาการจัดการกำไร หรือ Earnings management ซึ่งมีสมการดังนี้

รายการคงค้างรวมของบริษัท (TAC_t) คำนวณตามสมการที่ (1)

$$TAC_t = NI_t - CFO_t \quad (1)$$

สมการ Kasznik (1999) คำนวณตามสมการที่ (2)

$$TAC_t = \alpha_0 + \alpha_1(\Delta REV_t - \Delta REC_t) + \alpha_2 PPE_t + \alpha_3 \Delta CFO_t + \varepsilon_t \quad (2)$$

โดยที่

TAC_t = รายการคงค้างรวมของบริษัท ณ ปีที่ t

ΔREV_t = รายการผลต่างระหว่างยอดคงเหลือของรายได้ ณ ปีที่ t

ΔREC_t = รายการผลต่างระหว่างยอดคงเหลือของลูกหนี้การค้า ณ ปีที่ t

PPE_t = รายการสินทรัพย์รวม ณ วันสิ้นงวดของปีที่ t

ΔCFO_t = รายการผลต่างระหว่างยอดคงเหลือของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ณ ปีที่ t

ε_t = ค่าคลาดเคลื่อน (การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างทางบัญชีในดุลยพินิจของผู้บริหาร)

NI_t = กำไรสุทธิของปีที่ t

CFO_t = รายการกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ณ ปีที่ t

ทั้งนี้ สมการที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีดังต่อไปนี้

$$AEM_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 OPI_{it} + \alpha_2 AF_{it} + \alpha_3 BIG4_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \alpha_5 ROA_{it} + \alpha_6 LEV_{it} + \alpha_{it} \quad (3)$$

โดยที่

ตัวแปรตาม

AEM_{it} = การจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างทางบัญชีในดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยใช้ แบบจำลองของ Kasznik (1999) ทั้งนี้ AEM คือ ค่า error ที่ได้จากสมการที่

(2)

ตัวแปรอิสระ

OPI_{it} = การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี โดยกำหนดตัวแปรหุ่น คือ

0 = การแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข

1 = การแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

2 = การแสดงความเห็นงบการเงินไม่ถูกต้อง

3 = การไม่แสดงความเห็น

AF_{it} = ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชี โดยใช้ค่าลอการิทึมฐาน 10 ของค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชี

$BIG4_{it}$ = ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี โดยกำหนดตัวแปรหุ่น คือ

1 = สำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม BIG4

0 = สำนักงานสอบบัญชีนอกกลุ่ม BIG4

ตัวแปรควบคุม

$SIZE_{it}$ = ขนาดของบริษัท โดยใช้ค่าลอการิทึมฐาน 10 ของมูลค่าสินทรัพย์รวม

ROA_{it} = อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม

LEV_{it} = อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

งานวิจัยนี้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรที่ถูกกำหนดค่าเป็นตัวแปรหุ่น คือ การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี (OPI) และขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) ตามรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 2 และตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีที่ถูกกำหนดค่าเป็นตัวแปรหุ่น

OPI	Dummy	2561	2562	2563	รวมข้อมูล	ร้อยละ
แบบไม่มีเงื่อนไข	0	138	141	138	417	95.42
แบบมีเงื่อนไข	1	7	4	8	19	4.35
แบบงบการเงินไม่ถูกต้อง	2	-	-	-	-	-
แบบไม่แสดงความเห็น	3	1	-	-	1	0.23
รวมทั้งหมด		146	145	146	437	100

N = 437

ตารางที่ 3 การแสดงข้อมูลขนาดของสำนักงานสอบบัญชีที่ถูกกำหนดค่าเป็นตัวแปรหุ่น

BIG4	Dummy	2561	2562	2563	รวมข้อมูล	ร้อยละ
BIG4	1	65	61	56	182	41.65
Non BIG4	0	81	84	90	255	58.35
รวมทั้งหมด		146	145	146	437	100

N = 437

จากตารางที่ 2 การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี (OPI) ผลการวิเคราะห์ พบว่า การแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขมีจำนวนมากที่สุดถึง 417 ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 95.42 การแสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขจำนวน 19 ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 4.35 การไม่แสดงความเห็นต่อการเงิน จำนวน 1 ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 0.23 และการแสดงความเห็นงบการเงินไม่ถูกต้อง ไม่มีข้อมูลจากการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ซึ่งผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ส่วนใหญ่นั้นจัดทำงบการเงินถูกต้องตามควรในระดับที่มีสาระสำคัญเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่รับรองทั่วไป

จากตารางที่ 3 ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี (BIG4) แสดงให้เห็นว่า แต่ละบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีการเลือกขนาดของสำนักงานสอบบัญชีที่แตกต่างกัน และจากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ส่วนใหญ่จะเลือกใช้ สำนักงานสอบบัญชีนอกกลุ่ม BIG4 มากกว่าสำนักงานสอบบัญชีในกลุ่ม BIG4 และยังพบว่า สำนักงานสอบบัญชีนอกกลุ่ม BIG4 มีจำนวน 255 ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 58.35 และในกลุ่ม BIG4 มีจำนวน 182 ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 41.65 อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่า การเลือกใช้สำนักงานนอกกลุ่ม BIG4 มีจำนวนเพิ่มขึ้นในทุกปี ในปี 2561 มีจำนวน 81 ข้อมูล ปี 2562 มีจำนวน 84 ข้อมูล และปี 2563 มีจำนวน 90 ข้อมูล ตรงข้ามกับการเลือกใช้สำนักงานในกลุ่ม BIG4 ที่มีจำนวนลดลงทุกปี ในปี 2561 มีจำนวน 65 ข้อมูล ปี 2562 มีจำนวน 61 ข้อมูล ปี 2563 มีจำนวน 56 ข้อมูล ตามลำดับ

การวิจัยความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยการจัดการกำไรผู้วิจัยได้ศึกษาเป็นการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างทางบัญชีในดุลยพินิจของผู้บริหาร (Accrual Earnings Management) และได้ใช้ตัวแบบจำลอง Kasznik (1999) แสดงในตารางที่ 4 และตารางที่ 5 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์รายการคงค้างรวมของบริษัท

Variable	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients Beta	t	p-value
(Constant)	-18,449,659.437		-1.245	0.214
$\Delta \text{REV}_i - \Delta \text{REC}_i$	0.025	0.074	1.767	0.078
PPE_i	-0.038	-0.106	-2.514	0.012*
ΔCFO_i	-0.449	-0.451	-10.640	0.000**
R^2	0.214	F		40.125
Adj. R^2	0.208	p-value		0.000

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 แสดงผลการคำนวณจากแบบจำลอง Kasznik (1999) ซึ่งแสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของรายการคงค้างรวมของบริษัท พบว่า รายการสินทรัพย์ถาวรรวมในปีที่พิจารณา มีผลเชิงลบต่อรายการคงค้างรวมของบริษัทในปีที่พิจารณา ($p\text{-value} = 0.012$) นอกจากนี้ยังพบว่า รายการผลต่างระหว่างยอดคงเหลือของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในปีที่พิจารณากับกระแสเงินสดในงวดก่อนปีที่พิจารณา มีผลเชิงลบต่อรายการคงค้างรวมของบริษัทในปีที่พิจารณา ($p\text{-value} = 0.000$) แสดงให้เห็นว่าหากรายการผลต่างระหว่างยอดคงเหลือของกระแสเงินสด จากการดำเนินงานในปีที่พิจารณากับกระแสเงินสดในงวดก่อนปีที่พิจารณา เพิ่มขึ้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีแนวโน้มที่จะมีรายการคงค้างรวมของบริษัทในปีที่พิจารณาลดลง ทั้งนี้ ค่า Adjusted R^2 มีค่าเท่ากับ 0.208 แสดงว่ารายการคงค้างรวมของบริษัทสามารถอธิบายการจัดการกำไรได้ 20.80%

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

Variable	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients Beta	t	p-value
(Constant)	442,029,500.681		1.885	0.060
OPI_{it}	-140,675,921.434	-0.223	-4.770	0.000**
AF_{it}	98,124,052.445	0.136	2.617	0.009**
$BIG4_{it}$	-32,900,846.567	-0.104	-2.191	0.029*
$SIZE_{it}$	-117619241.285	-0.276	-5.291	0.000**
ROA_{it}	3,206,369.103	0.307	5.302	0.000**
LEV_{it}	40,195.918	0.007	0.133	0.894
R^2	0.180	F		15.698
Adj. R^2	0.168	p-value		0.000

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยเรื่องความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า ค่า Adjusted R^2 มีค่าเท่ากับ 0.168 แสดงให้เห็นว่าความเสี่ยงในการสอบบัญชีสามารถอธิบายการจัดการกำไรได้ 16.80% และค่า $p\text{-value}$ มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่ามีตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีผลต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี (OPI) มีผลเชิงลบต่อการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 99% ($p\text{-value} = 0.000$) จึงสามารถสรุปได้ว่า การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีมีผลเชิงลบต่อการจัดการกำไร หมายความว่า หากการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขเพิ่มมากขึ้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีแนวโน้มที่จะการจัดการกำไรลดลง ผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐาน H1 สอดคล้องกับงานวิจัยของจิริรัตน์ บทเรศและคณะ (2561) ที่พบว่า ผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปเพิ่มขึ้นเมื่อกิจการมีคุณภาพกำไรลดลง เนื่องจากมีการจัดการกำไรที่สูงขึ้น และงานวิจัยของ ขวัญญู ปิยะวิบูลย์ (2558) พบว่า การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขแต่เพิ่มวรรณเน้นเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่องเพิ่มขึ้นมีแนวโน้มว่าการจัดการกำไรจะสูงขึ้นทำให้คุณภาพกำไรของบริษัทลดลง

จากผลการวิเคราะห์ ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชี (AF) พบว่า มีผลเชิงบวกต่อการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 99% ($p\text{-value} = 0.009$) จึงสามารถสรุปได้ว่า ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีมีผลเชิงบวกต่อการจัดการกำไร หมายความว่า หากค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีสูงขึ้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น ผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐาน H2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี วงศ์แว่น้อย และ จิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์ (2563) พบว่า ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีจะสูงขึ้นเมื่อข้อมูลทางการเงินมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรสูงขึ้น ส่งผลให้มีการประเมินระดับความมีนัยสำคัญของการเงินมากขึ้น รวมทั้งงานวิจัยของ Bryan and Mason (2016) พบว่า ค่าตอบแทนของผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเมื่อมีการซื้อหุ้นคืนเนื่องจากการทำให้บริษัทมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ส่งผลต่อการประเมินความเสี่ยงของผู้สอบบัญชี และงานวิจัยของ Muzatko and Teclezion (2016) พบว่า ค่าตอบแทนผู้สอบบัญชีมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเมื่อมีการจัดการกำไรที่สูงขึ้น

ผลการวิเคราะห์สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (BIG4) พบว่า มีผลเชิงลบต่อการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 95% ($p\text{-value} = 0.029$) จึงสามารถสรุปได้ว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีผลเชิงลบต่อการจัดการกำไร หมายความว่าหากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีการใช้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่เพิ่มมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะการจัดการกำไรลดลง ผลการวิจัยจึงยอมรับสมมติฐาน H3 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ (2559) พบว่า คุณภาพงานสอบบัญชีของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรลดลง และงานวิจัยของ ปณัญพัชญ์ ถิรพงศ์สรรค์ และศิลปพร ศรีจันเพชร (2563) พบว่า สำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่สามารถสะท้อนคุณภาพของงานตรวจสอบบัญชีได้ดีเพิ่มขึ้น ทำให้สามารถจำกัดการจัดการกำไรได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 5 ยังแสดงให้เห็นถึงตัวแปรควบคุมที่มีผลต่อการจัดการกำไร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ขนาดของบริษัท (SIZE) มีผลเชิงลบต่อการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 99% ($p\text{-value} = 0.000$) จึงสามารถสรุปได้ว่าขนาดของบริษัทมีผลเชิงลบต่อการจัดการกำไร หมายความว่าหากขนาดของบริษัทมีมูลค่าที่สูงขึ้น ทำให้มีแนวโน้มที่จะการจัดการกำไรลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิประภา สมัครเขตการพล (2562) พบว่า บริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มในการจัดการกำไรลดลง อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีผลเชิงบวกต่อการจัดการกำไร และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 99% ($p\text{-value} = 0.000$) จึงสามารถสรุปได้ว่า อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมมีผลเชิงบวกต่อการจัดการกำไร หรือหมายความว่าหากอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมสูงขึ้นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีแนวโน้มที่จะการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะณัฐ ฤณพุทธม และคณะ (2562) พบว่า บริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรที่สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรสูงขึ้น รวมทั้งงานวิจัยของ ศศิประภา สมัครเขตการพล พบว่า บริษัทที่มีอัตราความสามารถในการทำกำไรที่สูงมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรมากขึ้น และงานวิจัยของ Asim and Ismail (2019) พบว่า หากบริษัทมีความสามารถในการทำกำไรที่สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรที่มากขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวม (LEV) พบว่า ไม่มีผลต่อการจัดการกำไร ($p\text{-value} = 0.894$) จึงสามารถอธิบายได้ว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ไม่มีผลที่เป็นนัยสำคัญทางสถิติต่อการจัดการกำไร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิประภา สมัครเขตการพล พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างทางบัญชีในดุลยพินิจของผู้บริหาร

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความเสี่ยงในการสอบบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ แสดงให้เห็นว่า การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง เนื่องจากจำเป็นต้องใช้วิธีการตรวจสอบที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ได้หลักฐานการตรวจสอบที่สามารถให้ความเชื่อมั่นอย่างเพียงพอและเหมาะสมในการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีที่ไม่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของงบการเงิน รวมทั้งหากมีการให้บริการสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง เนื่องจากสำนักงานบัญชีขนาดใหญ่มีศักยภาพและทรัพยากรที่มีคุณภาพเป็นอย่างมาก และมีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงที่เป็นระบบและแบบแผนเพื่อลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงานตรวจสอบจึงทำให้การจัดการกำไรลดลง และขนาดของบริษัทที่วัดค่าโดยมูลค่าของสินทรัพย์รวมของบริษัทเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง เนื่องจาก

ข้อมูลทางการเงินของบริษัทมีปริมาณและความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ทำให้มูลค่าของสินทรัพย์รวมที่เพิ่มมากขึ้น อาจมีแนวโน้มที่ข้อมูลจะขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ผู้สอบบัญชีจึงต้องใช้วิธีการตรวจสอบที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การจัดการกำไรลดลง หากแต่คำตอบแทนของผู้สอบบัญชีเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้น เนื่องจากข้อมูลทางการเงินของบริษัทมีแนวโน้มที่แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตรวจสอบเพิ่มมากขึ้น หรืออาจต้องใช้ผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางร่วมปฏิบัติงานตรวจสอบ ส่งผลให้คำตอบแทนผู้สอบบัญชีจึงสูงขึ้น รวมทั้งอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน เนื่องจากผู้บริหารอาจมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเงินที่ ทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารที่ได้วางแผนไว้ เพื่อปิดกั้นผลการดำเนินงานที่แท้จริงของบริษัท จึงมีแนวโน้มที่จะมีการจัดการกำไรเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นหรือลดลงจะไม่สามารถส่งผลต่อการจัดการกำไร

งานวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมทางการเงิน ระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2563 อีกทั้งเป็นการศึกษาการจัดการกำไร โดยใช้แบบจำลอง Kasznik (1999) เพียงแบบจำลองเดียว ดังนั้น ผลการวิจัยอาจไม่ครอบคลุมบริษัทอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือขอบเขตงานวิจัย หรือใช้แบบจำลองอื่นในการศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป อาจเพิ่มระยะเวลาการเก็บข้อมูลเพื่อให้ปริมาณกลุ่มตัวอย่างเพิ่มมากขึ้น หรือใช้กลุ่มตัวอย่างอื่น หรือแม้แต่ศึกษาการจัดการกำไรโดยใช้แบบจำลองอื่น เนื่องจากแบบจำลองแต่ละแบบจำลองมีมุมมองและวัตถุประสงค์แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

- จूरินทร์ บทเรศ, เอื้อบุญ เอกะสิงห์, และนฤนาถ ศราภัยวานิช. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการกำกับรายงานของผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 10(4), 183-197. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/222918/153294>
- ชฎาณัฐ ปิยะวิบูลย์. (2558). *ประสิทธิภาพของคณะกรรมการตรวจสอบกับคุณภาพการสอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพกำไรและการส่งสัญญาณคุณภาพกำไรผ่านการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (ปริญญาณิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, นครปฐม). สืบค้นจาก http://repository.rmutr.ac.th/bitstream/handle/123456789/1025/fulltext_dissertation__99.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- ณัฐนิชา พู่เฟื่องสมบัติ. (2559). *คุณภาพงานสอบบัญชีและการตกแต่งกำไร* (การค้นคว้าอิสระปริญญาณิพนธ์บัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5802110105_5719_4432.pdf
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565). *การจดทะเบียนหลักทรัพย์*. สืบค้นจาก https://www.set.or.th/th/faqs/listing_p1.html#1
- ปณณพัชญ์ ธีรพงศ์สรณ์, และ ศิลปพร ศรีจันทเพชร. (2563). การเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีและการตกแต่งกำไร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 10(3), 58-66. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuij/article/view/242281/167539>
- ปิยะณัฐ ฤณพุทฺธม. (2561). *ผลกระทบของกลไกการกำกับดูแลกิจการ คุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลการดำเนินงานผ่านการบริหารกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (ปริญญาณิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <https://bit.ly/3RZTqIk>
- ปิยะณัฐ ฤณพุทฺธม, ภัทรภร กิณีพันธ์, และสัมฤทธิ์ ศิริคะเนรัตน์. (2562). ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการจัดการกำไรในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 13(3), 145-157. สืบค้นจาก http://www.thonburi-u.ac.th/journal/Document/13-3/Journal13_3_13.pdf
- เปรมารัช วิลาสัย, พัทธนันท์ เพชรเชิดชู, และ ศิริเดช คำสุพรหม. (2563). การจัดการกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจในการสร้างรายการทางธุรกิจและการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างกับความสามารถในการทำกำไรในอนาคต. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(3), 83-96. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/242129/165974>

- พรชัย กัณฑ์สุข. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพงานสอบบัญชีกับการตอบสนองต่อข้อมูลกำไร* (วิทยานิพนธ์ปริณญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี). สืบค้นจาก <http://ir.buu.ac.th/dspace/bitstream/1513/67/1/59920365.pdf>
- พรสุดา หวังประเสริฐกุล. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงในการสอบบัญชีและระยะเวลาการออกรายงานผู้สอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์* (การค้นคว้าอิสระปริณญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6002020482_9232_9677.pdf
- ยุวดี วงศ์แว่นน้อย, และ จิตาภรณ์ ลินจรรณศักดิ์. (2563). ผลกระทบของกระแสเงินสดและคุณภาพงานสอบบัญชีที่มีต่อการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(8), 175-195.
- ศศิประภา สมัครเขตการพล. (2562). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ คุณภาพการสอบบัญชีและการจัดการกำไรของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 33(108), 210-225. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUSuthiparithatJournal/article/view/242277/164703>
- Asim, A., & Ismail, A. (2019). Impact of leverage on earning management: Empirical evidence from the manufacturing sector of Pakistan. *Journal of Finance and Accounting Research*, 1(1), 70-91. Retrieved from <https://doi.org/10.32350/JFAR.0101.05>
- Bryan, D. B., & Mason, T. W. (2016). The influence of earnings management conducted through the use of accretive stock repurchases on audit fees. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*, 34, 99-109. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.adiaac.2016.08.001>
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A review of earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13, 365-383. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.156445>
- Kasznik, R. (1999). On the association between voluntary disclosure and earnings management. *Journal of Accounting Research*, 37(1), 57-81. Retrieved from <https://doi.org/10.2307/2491396>

- Muzatko, S., & Teclezion, M. (2016). The relationship between audit fees and earnings quality of financial institutions. *Journal of Accounting and Finance*, 16(5), 20-31. Retrieved from http://www.na-businesspress.com/JAF/MuzatkoS__Web16__5__.pdf
- Schipper, K. (1989). Commentary on earnings management. *Accounting Horizons*, 3, 91-102.